

MAGÁNTÖRTÉNELEM

Magánélet a tömegmédiá korában

A modul szerzője: Mészáros János és
Singer Péter

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Történelmi háttér, szempontok					
A	<p>Az osztály megbeszéli, hogy ki mit tud a Good Bye, Lenin című film történelmi háttéréről. (Például a szülők vagy tanárok elbeszéléseiből.) Ha a tanár nagy hiányosságokat észlel, akkor kiegészíti az elhangzottakat a kimaradt történelmi ismeretekkel.</p> <p style="text-align: right;">15-20 perc</p>	<p>Meglévő tudás előhívása, tájékozódás a közelmúlt történetében</p> <p>Szóbeli kommunikáció</p>	Frontális munka – irányított beszélgetés		P1 (Egy lehetséges tematika)
B	<p>A tanár megfigyelési szempontokat ad a film megnézése előtt. (Például: Mi a célja a filmben a titkolózásnak? Milyen eszközöket használnak a valóság eltitkolására? Milyen vizuális jelek nehezítik vagy segítik a titkolózást?)</p> <p>Ha van az osztályban olyan diák, aki ismeri a filmet, akkor ő is javasolhat szempontokat.</p> <p style="text-align: right;">5 perc</p>	<p>A figyelem felkeltése és célra irányítása</p> <p>Konstruktív együttgondolkodás</p>	Frontális munka – irányított beszélgetés		P1 (Egy lehetséges tematika)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b A film részleteinek vagy az egész filmnek a megtekintése					
A	Az osztály megnéz két kiválasztott filmrészletet. Az 1. jelenet: 55 perctől 1 óra 02 percig. Megfigyelési szempontok: a születésnap kiemelt résztvevőinek jellemzése; milyen zavaró tényezők merülnek fel. A 2. jelenet: 1 óra 27 perctől 1 óra 30 percig. Megfigyelési szempontok: milyen társadalmi összefüggései vannak a családi titkoknak; mi a kapcsolat az anya vallomása és a gyerekek hazugsága között. 15 perc	A vizsgált téma megjelenítése Megfigyelőkészség Elemző készség Összefüggéslátás	Frontális munka – filmnézés		DVD-lejátszó Kivetítő A film DVD-változata
B	Az osztály megnézi a teljes filmet (abban az esetben, ha van erre mód a tanításon kívüli időkeretben). (kb. 150 perc)	Közös filmélmény nyújtása	Frontális munka – filmnézés		DVD-lejátszó, kivetítő, a film DVD-változata
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Alex hazugsága					
A	Minden diák készít egy T-táblát. Az egyik oldalon az Alex cselekedete mellett, másikon az ellene szóló érveket sorakoztatja fel. Majd a táblán (vagy interaktív táblán) a diákok megalkotják a közös változatot. Egy-egy érv felírásakor a tanulók jelzik, hogy hányan írták ugyanazt az érvet. Az így kapott pontszám jelenti majd az adott vélemény erősségét az osztályon belül. Az eredmény egyfajta gondolatstatisztika. 15 perc	Egy tett megítélése, az ítéletek általánosságának mérése Véleményalkotás Érvelés Visszajelzés	Egyéni munka – véleményalkotás Egész csoportos gyakorlat – az egyéni vélemények összegzése	Papír, írószerszám	Tábla, kréta vagy interaktív tábla

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	<p>Az osztály két részre oszlik. Az egyik azt a feladatot kapja, hogy az Alex cselekedete mellett, a másik pedig azt, hogy az ellene szóló érveket írja össze. (Függetlenül attól, hogyan ítélik meg a tagok egyénileg Alexet.) Szószólók ismertetik a listákat. Ezután a szerint válnak kétfelé a tanulók, hogy egyénileg inkább helyeslik, vagy inkább elítélik Alex cselekedeteit. A csoporttagok váltott megszólalással emlitenek pro és kontra érveket. Ezek a táblára is felkerülnek. Egy-egy érv elhangzása után a diákoknak lehetőségük van átlépni a másik fél táborába. A véleményüket megváltoztatóknak azonban indokolniuk kell a döntésüket.</p> <p>15 perc</p>	<p>Egy morálisan megítélhető cselekedet mérlegelése, pro és kontra érvek megfogalmazása</p> <p>Érvelés Rugalmasság Belátás</p>	<p>Csoportmunka – megbeszélés, érvek gyűjtése</p> <p>Egyéni véleményalkotás</p> <p>Egész csoportos gyakorlat – érvek megfogalmazása és ütköztetése</p>		
II/b Motívumok					
A	<p>Az osztály hat csoportra oszlik. Mindegyik húz egy feladatkártyát (D1). Két-két csoport dolgozik ugyanazokkal a feladatokkal, és válaszol a kártyán szereplő kérdésekre. Röviden lejegyzik válaszaikat.</p> <p>15 perc</p>	<p>A mélyben húzódó okok kutatása</p> <p>Elemző készség Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – közös gondolkodás</p>	<p>D1 (Feladatkártyák)</p> <p>Papír, írószer</p>	
B	<p>A diákok párokat alkotnak, és eldöntik, hogy szerintük a film befejezése inkább tragikus vagy inkább vígjátéki. Ezután egy ezzel ellentétes kimenetelű befejezést írnak a filmhez.</p> <p>15 perc</p>	<p>Megoldások értékelése, alternatív megoldás keresése</p> <p>Kreativitás</p>	<p>Páros munka – kreatív írás</p>		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
C	Az osztály 4-6 csoportra oszlik. A csoportok a D2 leírás alapján álhíradót készítenek, amelyben egy képzeletbeli államfő lemondásáról tudósítanak. 15 perc	A hitelesítő eszközök tudatosítása Kreativitás	Drámajáték – kiscsoportos jelenettervezés	D2 (Helyzetkártya)	
II/c Motívumok (folytatás)					
A	A csoportok szószólói vitaindítóként ismertetik az osztállyal, hogy mely kérdéskörön dolgoztak, és milyen válaszokat adtak. Ezeket sorban megvitatja az osztály. 15 perc	A megoldások értékelése Szintetizálás Vitakészség	Frontális munka – csoportos szóforgó, vita		
B	Önként jelentkező párok felolvassák az alternatív befejezést. Az osztály a film és a felolvasott alternatívák alapján megbeszéli, hogy milyen (sokszor apró) motívumok alapján érezhetünk egy befejezést tragikusnak vagy komikusnak. 15-20 perc	A megoldások értékelése Befogadás Vitakészség	Frontális munka – felolvasás, vita		
C	A csoportok előadják jeleneteiket. Az osztály megbeszéli, hogy melyik csoport milyen eszközökkel próbálta hitelessé tenni a sajtótájékoztatót. 20 perc	A megoldások értékelése Befogadás Elemző készség	Drámajáték – improvizáció Frontális munka – értékelés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d Magyarázatok					
A	A diákok megvitatják az <i>apa</i> filmbeli magatartását. Ehhez használható a II/a/A feladatnál ismertetett T-tábla vagy a II/a/B-ben szereplő csoportos módszer. A vita folytatásaként az osztály megbeszéli, hogy más mellékszereplők miféle típusokat testesítenek meg. 15 perc	A környezet magatartásának elemzése Véleményalkotás Érvelés Decentrálás	Önálló munka vagy csoportmunka érvek gyűjtése Egész csoportos vita		
B	A tanár arra kéri a diákokat, hogy párokban dolgozva képzeljék el, tényleg igaz az Alex által felvázolt kép – azaz nyugatnémetek menekülnek az NDK-ba, és nem fordítva –, és fogalmazzák meg Nyugat-Németország (az NSZK) kormányának nyilatkozatát az eseményekről. Négy-öt önként jelentkező pár felolvassa az írását. 25 perc	Az eseményekre való hivatalos reagálás stílusának gyakorlása Fantázia Kreativitás Együttműködés	Páros munka – kreatív írás		
C	A csoportok a D3 alapján megírják a korábban megjelenített vezető köntörfalazó lemondó nyilatkozatát. A „vezetők” ismertetik írásukat az osztály előtt. Az osztály megvitatja, hogy melyik nyilatkozat mennyire tűnt hitelesnek vagy éppen átlátszónak. 25 perc	A köntörfalazó stílus használatának elemzése Kreativitás Együttműködés Érdekérvényesítés	Csoportmunka – jelenlettervezés Drámajáték – bemutatók	D3 (Helyzetkártya)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/e Képek, plakátok					
A	A csoportok az NDK-val kapcsolatos képeket keresnek az interneten, majd ezekből diavetítést állítanak össze. Vagy a filmmel kapcsolatos véleményeket és kritikákat keresnek, majd prezentációt készítenek a rövid idézetekből. 20 perc	Tartalomkeresés az interneten Gyorsolvasás Válogatás Szerkesztés	Csoportmunka – közös bemutató készítése	Számítógépek Internet	Kivetítő vagy aktív tábla
B	A csoportok plakátot készítenek, amely a következők valamelyikét reklámozza szabad választás alapján: 1. magát a filmet; 2. egy olyan terméket, amely jellemző az NDK-ra; 3. magyarországi nyaralást az NDK lakosai számára. 15 perc	A feldolgozott téma elemeinek transzformálása Együttműködés Kreativitás	Csoportmunka – közös rajzolás	Csomagolópapír Vastag filctollak Zsírkréták Ragasztógyurma	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Bemutató					
A	A csoportok bemutatják a képeket és az idézeteket. A csoporttagok szükség esetén kommentálják azokat. 5 perc	Az elkészült munkák bemutatása Befogadás	Frontális munka – bemutatás	Számítógép Kivetítő	
B	A csoportok bemutatják a plakátokat. A csoporttagok szükség esetén kommentálják azokat. 5 perc	Az elkészült munkák bemutatása Befogadás	Frontális munka – bemutatás		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Értékelés					
A	A diákok elmondják, hogy melyik feladat segített nekik leginkább abban, hogy gazdagodjék a rendszerváltással kapcsolatos tudásuk. 5 perc	Visszatekintés a folyamatra Önreflexió	Egész csoportos gyakorlat – beszélgetés		
B	A csoporttagok értékelik, hogy mennyire sikerült teljesíteniük vállalásaikat. 5 perc	Önértékelés	Frontális munka – szóforgó		
III/c Választható házi feladat					
C	Esszétémák: 1. Hogyan bizonyítják az álhíradós jelenetek a tömegmédiá manipulációs lehetőségeit? 2. Milyen összefüggéseket mutat be a film az úrutazás, a labdarúgás és a rendszerváltás között? 3. Mennyiben magyarázhatók a filmben felmerülő véleménykülönbségek generációs különbségekkel? Miért?	A foglalkozás tanulságainak továbbgondolása Elemező készség Kreativitás	Egyéni munka – esszéírás		

TANÁRI SEGÉDLET

P1 EGY LEHETSÉGES TEMATIKA

Itt olvasható a modul megírásakor felhasznált tematikus kérdéssor. Szabadon átvehető további feladatok és megfigyelési szempontok kidolgozására!

1. Gyűjtsétek össze, hogy a filmben ki és miért hazudik?
2. Vizsgáljátok meg a hazugságok okát!. Ki miért akar valamit eltitkolni? Ítéljétek meg a hazugságok súlyát erkölcsi szempontból!?
3. Készítsetek egy T-táblát! Az egyik oldalon soroljátok fel azokat az érveket, amelyek Alex cselekedete mellett, a másikon pedig azokat, amelyek Alex cselekedete ellen szólnak.
4. Döntsetek el a film befejezése alapján: vígjáték vagy tragédia? Írjátok olyan befejezést, amelynek másik kimenetele van!.
5. Keressetek szimbolikus elemeket a filmben! Magyarazzátok meg a szimbolikus képsorokat!
6. Ugyanaz az álhíradós hír az anyának valóságos és hihető, a többieknek pedig már-már abszurd és nevetséges. Mi okozza a különbséget?
7. Hogyan bizonyítják az álhíradós jelentek a tömegmédia manipulációs lehetőségeit?
  - a) Képzeljétek magatokat egy újságíró helyébe, aki sajtótájékoztatón vesz részt! A képzeletbeli állam vezetője (elnöke, uralkodója) bejelenti lemondását. Milyen kérdéseket tennétek fel neki újságíróként? Írjátok öt-tíz kérdést!
  - b) Készítsétek el a fenti ország vezetőjének lemondó nyilatkozatát! A vezető nem kívánja világossá tenni, hogy mi áll a lemondás hátterében. Köztudott azonban, hogy korrupciós ügybe keveredett, és egy titkos megállapodás részeként lemond a hatalomról, ha nem büntetik meg!
8. Ha Alex helyében lennétek, ti mivel tudnátok megerősíteni a filmben látható dolgokon kívül, hogy semmi nem változott?
9. Az osztály egyik fele írjon le érveket amellet, hogy Alex helyesen, a másik fele pedig amellet, hogy helytelenül cselekedett. Alkoszatok két csoportot úgy, hogy mindenki egyénileg döntse el, melyik véleményt tartja helyesnek! A két csoport szószólói felváltva mondják el a csoport érveit!. Vitassátok meg az érveket úgy, hogy közben mindenkinek joga legyen megváltoztatni a véleményét, és átülni a másik csoportba! Próbáljátok megindokolni a véleményváltoztatást.

10. Mennyiben magyarázhatók a filmben található véleménykülönbségek generációs különbségekkel? Miért?
11. Írjatok olyan álhíreket, amelyek a hihetőség határán mozognak a mai Magyarországon!
12. Gyűjtsétek össze a filmből a német rendszerváltás látható jeleit a mindennapokban!
13. Megfogalmazznak-e társadalomkritikát a film alkotói? Ha igen, hogyan írható le a kritika?
14. Vitassátok meg, hogy melyik mellékszereplőt tartjátok egy-egy típus megtestesítőjének?
15. Vitassátok meg az apa magatartását!
16. Tegyük fel, hogy az Alex által felvázolt valóság igaz: nyugatnémetek menekülnek az NDK-ba. Írjatok erről egy nyilatkozatot, amit a nyugatnémet állam adna ki!
17. Keressetek az interneten az NDK-val kapcsolatos képeket! (Például: vezetők, sportolók, események stb.)
18. Milyen összefüggéseket mutat be a film az úrutazás, a labdarúgás és a rendszerváltás között?
19. Készítsetek olyan plakátot, amely reklámozza:
  - a. magát a filmet;
  - b. olyan terméket, amely jellemző az NDK-ra (akár a filmben is használható lenne);
  - c. a magyarországi nyaralást az NDK lakosai számára!